

Demokracja i społeczeństwo opiekuńcze

Prawa i wolności w demokratycznym społeczeństwie

- Islandia jest demokratyczną republiką. Republika powstała 17 czerwca 1944 r.
- Republika oznacza, że władza należy do obywateli. Obywatele wybierają przedstawicieli do parlamentu (Alþingi) oraz samorządów. Przedstawiciele należą do różnych partii politycznych.
- Wybory parlamentarne odbywają się co 4 lata.
- Prezydent wybierany jest na czteroletnią kadencję w wyborach powszechnych.
- W wyborach decyduje większość głosów.
- Ważne jest jednak, aby rząd większościowy brał pod uwagę wolę mniejszości podczas prowadzenia działań, np. w parlamencie i samorządach.

Mynd frá VMST

Prawa i wolności w demokratycznym społec zeństwie – ciąg dalszy

- Każdy obywatel, który ukończył 18. Rok życia ma prawo głosu w wyborach w Islandii.
- Wyborca musi posiadać islandzkie obywatelstwo.
- Aby móc głosować w wyborach samorządowych, obcokrajowcy muszą mieszkać w Islandii nieprzerwanie przez pięć lat przed datą wyborów.
- Władza dzieli się na trzy części: ustawodawczą, wykonawczą i sędziowską.

Karta Narodów Zjednoczonych

- Karta Narodów Zjednoczonych została podpisana w San Francisco 26 czerwca 1945 r. Był to pierwszy międzynarodowy traktat mający na celu utrzymywanie i ochronę praw człowieka na świecie.
- Islandia podpisała kartę w 1946 r.
- Powszechna deklaracja praw człowieka została podpisana 10 grudnia 1948 r.
- Obejmuje między innymi: Wszyscy ludzie rodzą się wolni i równi. Każdy ma takie same prawa dotyczące koloru, rasy, płci, języka, pochodzenia, religii lub innych wierzeń.

Z Powszechnej deklaracji praw człowieka

- Wszyscy ludzie rodzą się wolni i równi. Każdy ma takie same prawa dotyczące koloru, rasy, płci, języka, pochodzenia, religii lub innych wierzeń.
- Każdy człowiek ma prawo do życia, wolności i bezpieczeństwa swej osoby. Nie wolno nikogo czynić niewolnikiem ani nakładać na nikogo służebności; niewolnictwo i handel niewolnikami są zakazane we wszystkich swych postaciach.
- Każdy człowiek ma prawo do sprawiedliwego i godnego wynagrodzenia za pracę. Matka i dziecko mają prawo do specjalnej opieki i pomocy.
- Każdy ma obowiązki wobec społeczeństwa i innych ludzi.
- Nikogo nie wolno samowolnie aresztować, zatrzymać lub wygnać z kraju. Każdy człowiek ma na warunkach całkowitej równości prawo być słuchanym sprawiedliwie i publicznie przez niezależny i bezstronny sąd
- Każdy człowiek ma prawo do posiadania obywatelstwa. Nie wolno nikogo pozbawiać obywatelstwa.

Europejski Trybunał Praw Człowieka

- Europejski Trybunał Praw Człowieka (ETPC) został założony w 1959 roku na podstawie Europejskiej konwencji praw człowieka. Islandia podpisała konwencję w 1950 roku, a zasady zostały zawarte w islandzkim prawie w 1994 roku.
- Konwencja obejmuje prawo do życia i wolności; prawo do sprawiedliwych i publicznych sądów; zabrania tortur; prawo do prywatności; wolność wyrażania, religii i zgromadzeń.
- Wiele szczegółowych praw człowieka jest chronionych przez międzynarodowe traktaty oraz islandzkie prawo, a także islandzką konstytucję.

Mowa nienawiści

- Mowa nienawiści to rodzaj słów, obrazów lub innych form komunikacji, która poniża lub wzbudza nienawiść wobec osoby lub grupy.
- Mowa nienawiści jest szkodliwa i może mieć poważny negatywny wpływ na osoby i grupy. Zgodnie z islandzkim kodeksem karnym publiczna mowa nienawiści rozumiana jest jako jakakolwiek dyskryminująca lub nienawistna wypowiedź wobec osoby lub grupy na podstawie ich religii, tożsamości etnicznej, narodowości, rasy, koloru, pochodzenia, tożsamości płciowej lub seksualności i podlega karze finansowej lub do 2 lat pozbawienia wolności.

Uprzedzenia

- Uprzedzenia to osądy wydawane przez ludzi, gdy poznali tylko jedną stronę danej sprawy lub gdy wydali osąd zawczasu.
- Uprzedzenia często powstają z powodu ignorancji lub strachu przed nowymi lub nieznanymi rzeczami poznawanymi w mediach lub społeczeństwie.
- Uprzedzenia mogą dotyczyć zarówno osób będących częścią danej społeczności, jak i osób dołączających do niej.
- Zwiększając udział i widoczność różnych osób na jak największej liczbie etapów życia, można poprawić zrozumienie i ograniczyć uprzedzenia.
- Zdrowym nawykiem jest zastanowienie się, czy potrafimy wykryć własne uprzedzenia, widząc lub poznając coś nowego. Ważne może być badanie danej kwestii, szukanie dalszych informacji i zadawanie pytań.

Prasa

- Każdy ma dostęp do mediów i mediów społecznościowych.
- Należy pamiętać, że nie wszystko, co dostępne jest w sieci jest prawdziwe lub prawidłowe.
- Dobrze jest korzystać z oficjalnych stron internetowych organów publicznych w Islandii, aby uzyskać dokładne informacje. www.covid.is, www.vedur.is, www.island.is
- Jednym ze sposobów na bycie aktywnym członkiem nowego społeczeństwa jest śledzenie lokalnych wiadomości. Przydatne jest też uczenie się języka islandzkiego.
- Na stronie www.ruv.is i w publicznej telewizji można oglądać wiadomości i zyskać dostęp do wielu treści dla dzieci i dorosłych, częściowo z islandzkimi napisami. RÚV to organizacja rządowa.
- www.grapevine.is to portal z wiadomościami w języku angielskim oferujący wiadomości i treści związane z islandzkim społeczeństwem. Islandczycy obserwują wiele innych organizacji medialnych. <https://icelandmonitor.mbl.is/news/>

Równość

- Mówiąc o równości, często opisuje się równouprawnienie kobiet i mężczyzn. Obecnie kwestia ta omawiana jest w szerszym zakresie i nazywana jest „równym traktowaniem”. Każdy powinien mieć te same prawa i możliwości, niezależnie od wieku, pochodzenia, umiejętności fizycznych, płci, religii lub seksualności.
- Równość oznacza między innymi, że ludzie mają takie same możliwości wpływania na społeczeństwo, dzielą się odpowiedzialnością za społeczeństwo i korzyściami z niej płynącymi, oraz że nikt nie powinien bać się znęcania lub przemocy.

Mynd frá VMST

Wolność wypowiedzi

- Wolność wypowiedzi oznacza, że każdy ma prawo do wyrażania swoich opinii na temat polityki, religii i innych kwestii bez obaw o prześladowanie.
- Wolność wypowiedzi dotyczy osób, radia, telewizji, gazet i mediów społecznościowych.
- Nielegalne jest jednak szykanowanie, stosowanie mowy nienawiści lub dyskryminowanie innych w dyskusji publicznej, zarówno ustnie, jak i pisemnie.

Mynd frá VMST

Ochrona prawna

- Obywatele Islandii są chronieni przez prawo. Oznacza to między innymi, że:
 - Nikt nie może zostać skazany na karę więzienia bez uczciwego procesu. Oznacza to, że sprawa jest rozpatrywana przez sąd z udziałem przedstawicieli prawnych, a niezależni sędziowie decydują, czy osoba oskarżona jest winna. Po wydaniu wyroku określana jest kara.
- Możliwe jest zatrzymanie podejrzanych w areszcie na czas rozpatrywania sprawy. O aresztowaniu decyduje sędzia.
- Każdy oskarżony ma prawo do uzyskania porady prawnej podczas przesłuchań.
- Osoba rozmawiająca z sądem i niemówiąca dobrze po islandzku ma prawo do korzystania z tłumacza na koszt strony oskarżającej.

Wolność religii i wolność zrzeszania się

- Wolność religii jest wolnością człowieka do wybrania religii lub braku przynależności do żadnej organizacji religijnej. W Islandii panuje wolność wyznania, lecz narodowym kościołem jest Kościół Ewangelicko-Luterański. Kościół narodowy jest największy, Kościół Katolicki jest drugim największym; istnieje też wiele innych aktywnych organizacji religijnych.
- Żadna osoba nie może być zmuszana do dołączenia lub opuszczenia organizacji religijnej.
- Najważniejsze czynniki, które należy wziąć pod uwagę w kwestii wolności zrzeszania się to:
 - prawo do należenia do partii politycznej lub organizacji bez obaw o prześladowanie lub aresztowanie,
 - prawo do należenia do związku zawodowego bez obaw o prześladowanie lub aresztowanie,
 - prawo do wyrażenia własnej opinii podczas legalnego protestu.

Prawa człowieka i doradztwo

- Islandzkie biuro praw człowieka (Mannréttindaskrifstofa) działa lokalnie. Biuro jest niezależną instytucją, która działa między innymi na rzecz promowania praw człowieka.
- Biuro pełni również funkcję nadzorowania statusu praw człowieka w Islandii. Zapewnia porady prawne imigrantom.
- W Reykjavíku działa biuro praw człowieka i demokracji, które odpowiedzialne jest za stosowanie praw człowieka w mieście.
- Wielokulturowe Centrum Informacyjne oferuje poradę telefoniczną pod numerem 450 3090 oraz informacyjną stronę internetową w kilku językach, www.mcc.is

System opieki społecznej

- W Islandii obowiązuje tak zwany system opieki społecznej, który zajmuje się kluczowymi aspektami życia codziennego, w tym jakością życia, edukacją i opieką zdrowotną. Finansowany jest przez system podatkowy.
- W państwie opiekuńczym rząd i samorządy wykorzystują fundusze do zapewnienia obywatelom dostępu do podstawowych zasobów, jak np. mieszkanie, żywność, opieka zdrowotna i edukacja. Wszystko to finansowane jest dzięki opłacanym przez pracujące osoby podatkom.
- Obywatele mogą samodzielnie gromadzić świadczenia i mają prawo do opuszczenia programu oraz mogą uzyskać zasiłek dla bezrobotnych oraz zasiłek chorobowy w przypadku utraty pracy lub odniesienia urazu.
- W przypadku dłuższych chorób możliwe jest ubieganie się o zasiłek chorobowy na podstawie islandzkiego ubezpieczenia zdrowotnego (Sjúkratryggingar Íslands) lub renty od zakładu ubezpieczeń społecznych (Tryggingastofnun ríkisins). Renta inwalidzka przeznaczona jest dla osób w wieku od 18 do 67 lat, które nie mogą pracować na pełen etat ze względu na ograniczone możliwości do pracy. Osoby powyżej 65. roku życia, oraz które mieszkały w Islandii przez przynajmniej trzy lata, mają prawo do emerytury.

Mynd frá VMST

Rząd i samorządy

- Rząd Islandii odpowiedzialny jest za krajowe finanse, politykę zagraniczną, sądownictwo, wybory itp. Rząd kształtuje politykę w większości aspektów islandzkiego społeczeństwa, jak np. kwestie gospodarcze, bezpieczeństwo, edukacja, zdrowie, ochrona przyrody, prawa człowieka, nauka i innowacje.
- Istnieje zaledwie 70 samorządów, a każdy z nich zajmuje się kilkoma miastami i wioskami. Samorządy odpowiadają między innymi za:
 - działanie przedszkoli, szkół podstawowych i rekreacji dla dzieci,
 - oferowanie edukacji i pomocy rodzinom w potrzebie i oferowanie możliwości wnioskowania o tymczasową pomoc finansową i uzyskiwanie pomocy, jeśli spełnione zostały określone warunki,
 - oferowanie usług i mieszkań dla osób starszych i niepełnosprawnych,
 - zarządzanie gospodarką odpadami, basenami, bibliotekami, halami sportowymi, transportem publicznym, planowaniem itd.

Urząd Pracy

- Urząd Pracy (Vinnumálastofnun) odpowiada za pomoc osobom, które straciły zatrudnienie i szukają nowej pracy. W tym miejscu ludzie mogą ubiegać się o zasiłek dla bezrobotnych i otrzymać porady w kwestii pracy i edukacji.
- Osoby pobierające zasiłek dla bezrobotnych muszą aktywnie szukać pracy i być gotowe na udział w programach aktywizacji zawodowej, np. uczestnicząc w obowiązkowych kursach, jak np. kurs języka islandzkiego.
- Do Funduszu urlopów rodzicielskich (Fæðingarorlofssjóður) rodzice spodziewający się dziecka mogą składać wnioski o urlop rodzicielski. Ilość wsparcia otrzymywanego przez rodziców zależy od zatrudnienia i wynagrodzenia. Studenci i osoby niepracujące na pełen etat mogą ubiegać się o zasiłek rodzicielski.

Strony internetowe

www.althingi.is/

www.asatru.is

www.bahai.is/

www.catholica.is

www.covid.is

www.dv.is

www.facebook.com/foundationoficeland/ -

www.faedingarorlof.is

www.grapevine.is

www.humanrights.is/

www.island.is

www.kirkjan.is

www.mbl.is

www.mcc.is

www.reykjavik.is/mannrettindi

www.ruv.is

www.sjukra.is

www.syslumenn.is/thjonusta/utgefinleyfi/listi-yfir-skrad-trufelog-og-lifsskodunarfelog/

www.thjodskra.is

www.tr.is

www.vedur.is

www.visir.is

www.vmst.is

Stjórnarráð Íslands
Félagsmálaráðuneytið